

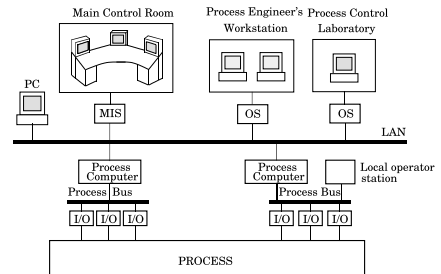
Processreglering Föreläsning X

- Datorstyrning
- Logik
- Sekvensstyrning

Läsanvisning: *Process Control*: 9.1–9.8

1

Datorstyrning

Kemiska processer styrs med datorer

- Hur blir PID-regulatorn ett datorprogram?
- Hur startar och stoppar man en process?

2

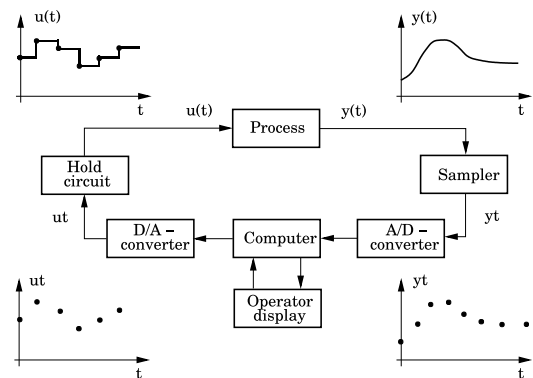
Datorns egenskaper

- Kan bara göra en sak i taget, men snabbt
- Numera hög tillförlitlighet på hårdvara
- Svårare att skriva tillförlitlig mjukvara, speciellt för parallella uppgifter
- Minne, snabbhet växer

Hur kan datorer användas för reglering?

3

Samplade regelsystem

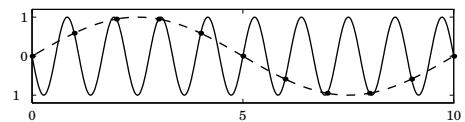
4

Samplade regelsystem

- Blandning av kontinuerlig och diskret tid – svårt att analysera
  - Förenkling: titta bara i samplingstidpunkterna
- Potentiella problem
  - Vad händer mellan samplingarna?
  - Hur väljs samplingsintervall?
  - Inverkan av kvantisering
  - Hur beskriver man samplade system?

5

Förlorad information genom sampling

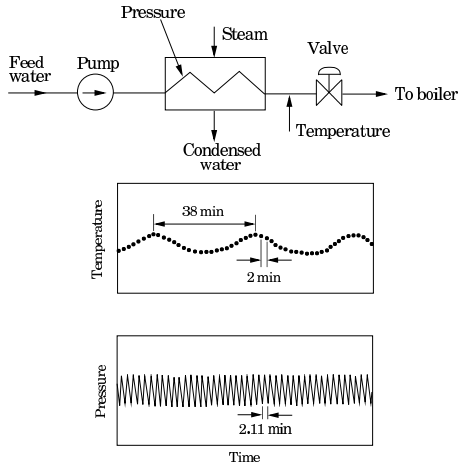

Sampling:

- innebär att man mäter i diskreta punkter med ett givet tidsintervall, dvs *samplingsintervall*, h .
- **Aliasing** kallas det då högre frekvenser tolkas som lägre frekvenser
- *Samplingsteoremet* säger att minst **två sampel per period** krävs för att inte få aliasing

6

Exempel på aliasing

7

Matematiska beskrivningar av system

- Tidskontinuerliga system:
  - Differentialekvationer, t.ex. $T \frac{dy}{dt} + y = Ku$
  - Laplace transform, t.ex. $Y(s) = \frac{K}{1+Ts} U(s) = G(s)U(s)$
- Samplade (tidsdiskreta) system:

- Differensekvationer

$$y(kh + h) + ay(kh) = bu(kh)$$

- Skiftoperator: $qy(kh) = y(kh + h)$

$$y(kh) = \frac{b}{q+a} u(kh) = H(q)u(kh)$$

8

Approximationer av tidskontinuerliga system

Approximera derivatorna med differenser (fungerar för korta samplingsintervall)

- Framåtdifferens (Euler)

$$\frac{dy}{dt} \approx \frac{y(t+h) - y(t)}{h}$$

- Bakåtdifferens

$$\frac{dy}{dt} \approx \frac{y(t) - y(t-h)}{h}$$

- (dessa approximationer kallas *diskretisering*)

OBS! Det finns fler diskretiseringsmetoder (jämför med numerisk integration)

9

Exempel

Diskretisera det kontinuerliga systemet $\frac{dy(t)}{dt} = -3y(t) + 2u(t)$

- Framåtdifferens:

$$\frac{dy}{dt} \approx \frac{y(kh+h) - y(kh)}{h} = -3y(kh) + 2u(kh)$$

$$y(kh+h) = (1-3h)y(kh) + 2hu(kh)$$

- Bakåtdifferens:

$$\frac{dy}{dt} \approx \frac{y(kh) - y(kh-h)}{h} = -3y(kh) + 2u(kh)$$

$$y(kh) = \frac{1}{1+3h} y(kh-h) + \frac{2h}{1+3h} u(kh)$$

10

Analys av stabilitet

Stabilitet för en skalär differensekvation:

$$y(kh+h) = ay(kh) + bu(kh)$$

Antag $u(kh) = 0$. $y(kh) = a^k y(0)$

- $y(\infty) = 0$ om $|a| < 1$
- $|y(\infty)| = \infty$ om $|a| > 1$
- (poler innanför enhetscirkeln medför asymptotisk stabilitet)

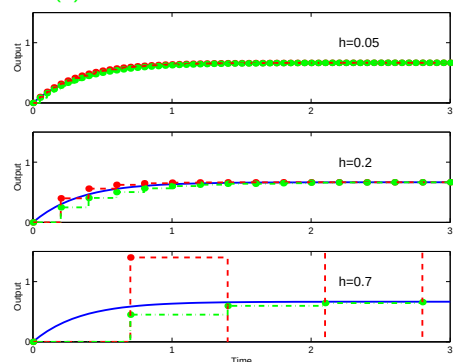
Exemplet: Stabilitetskrav

- Framåtdifferens $|1-3h| < 1 \Rightarrow 0 < h < 2/3$
- Bakåtdifferens $|\frac{1}{1+3h}| < 1 \Rightarrow h > 0$

11

Simulering

$G(s) = \frac{2}{s+3}$. Exakt lösning (—) Framåtdifferens (Euler) (- -) Bakåtdifferens (-.)

12

Diskretisering av PI-regulatorn

1. Proportionaldel (ingen approximation behövs)

$$P(kh) = K e(kh)$$

2. Integraldel (framåtdifferens)

$$I(t) = \frac{K}{T_i} \int_0^t e(\tau) d\tau$$

$$\frac{dI(t)}{dt} = \frac{K}{T_i} e(t)$$

$$\frac{I(kh+h) - I(kh)}{h} = \frac{K}{T_i} e(kh)$$

$$I(kh+h) = I(kh) + \frac{Kh}{T_i} e(kh)$$

13

Intelgraldel med uppvridningsskydd (förhindrar att I-delen fortsätter att växa vid mättad styrsignal):

$$I(kh+h) = I(kh) + \frac{Kh}{T_i} e(kh) + \frac{h}{T_r} (u(kh) - v(kh))$$

- $v(kh)$ är den signal regulatorn *vill* ställa ut
- $u(kh)$ är den mättade signal regulatorn *kan* ställa ut
- T_r är *tracking-konstanten*

(Mer om detta i föreläsning 9.)

14

Implementering av PI-regulatorn – pseudokod

```

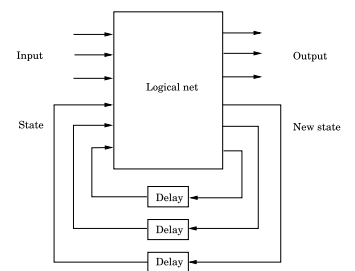
LOOP
  WaitForClockTick();
  r = ADIn(1);
  y = ADIn(2);
  P = K*(r-y)
  v = P + I;
  IF v < umin
    u = umin;
  ELSEIF v > umax
    u = umax;
  ELSE
    u = v;
  END
  DAOut(1,u);
  I = I + K*h/Ti*(r-y) + h/Tr*(u-v);
END

```

15

Logik och diskret styrning

- Diskreta signaler
  - Mät signaler: *sant* eller *falskt*
  - Styr signaler: **på** eller **av**
- Logiknät
  - Statiskt nät
  - Ex: Alarm
  - Kallas *förreglingar*
- Sekvensnät
  - Dynamiskt nät
  - Ex: Uppstart/stopp, satsvisa förlopp

16

George Boole (1815–1864)

Boole approached logic in a new way reducing it to a simple algebra, incorporating logic into mathematics. He also worked on differential equations, the calculus of finite differences and general methods in probability.

An investigation into the Laws of Thought, on Which are founded the Mathematical Theories of Logic and Probabilities (1854)

17

Operationer och symboler

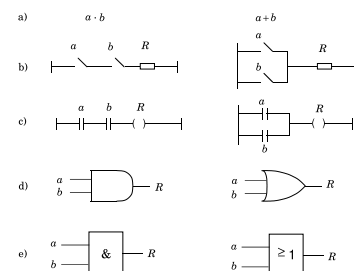
Tre operationer:

and: $a \cdot b$ a and b $a \wedge b$

or: $a + b$ a or b $a \vee b$

not: $\bar{a}$ not a $\neg a$

Symboler: (svensk och amerikansk standard)

18

Logiklagar

Boolesk algebra:

- Ex: $1 + a = 1$ och $0 + a = a$
- Ex: $1 \cdot a = a$ och $0 \cdot a = 0$
- Ex: $a + \bar{a} = 1$ och $a \cdot \bar{a} = 0$

Logiska lagar:

- Kommutativ
 $a \cdot b = b \cdot a$, $a + b = b + a$
- Associativ
 $a \cdot (b \cdot c) = (a \cdot b) \cdot c$, $a + (b + c) = (a + b) + c$
- Distributiv
 $a \cdot (b + c) = a \cdot b + a \cdot c$
- de Morgans lag
 $a + \bar{b} = \bar{a} \cdot b$, $a \cdot \bar{b} = \bar{a} + b$

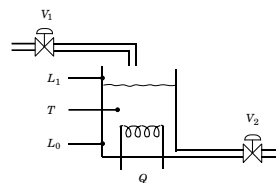
19

Exempel

Alarm för en satsreaktor:

Ge alarm om temperaturen i tanken är för hög, T , samt kylventilen är stängd, Q , eller då temperaturen är hög och inflödesventilen är öppen, V_1 .

Sanningstabell:

T	Q	V_1	$y = \text{alarm}$
0	0	0	0
1	0	0	1
0	1	0	0
1	1	0	0
0	0	1	0
1	0	1	1
0	1	1	0
1	1	1	1

20

Sekvensstyrning

Sekvensnät

- har minne (eller tillstånd), signalernas ordningsföljd är väsentlig
- Olika beskrivningar
  - Finite state machine (automatateori)
  - Petrinät
  - GRAFCET är ett slags Petrinät
- Sekvenser i kemiteknik
  - Uppstart och stopp
  - Batch-recept och lab-procedurer
  - Vissa analysinstrument

21

GRAFCET – Steg och övergångar

Steg:

- Aktiv respektive inaktiv

S1.x = 1 when active

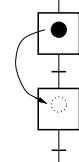
S1.T = number of time units since the step last became active

Initial step

Övergång:

avfyras då föregående steg är aktivt samt övergångens villkor är eller blir uppfyllt.

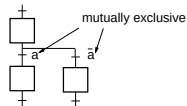
condition true and/or event occurred + previous step active

22

GRAFCET – Kontrollstrukturer

- Alternativa vägar:

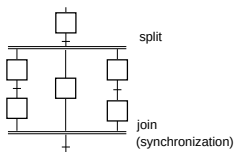
1. Förgrening (ömsesidigt uteslutande)

2. Repetition

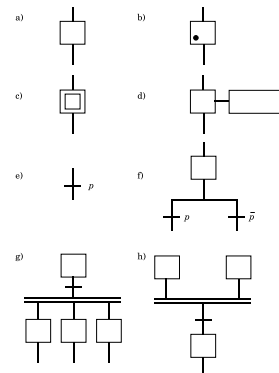

- Parallella vägar med synkroniserad avslutning

23

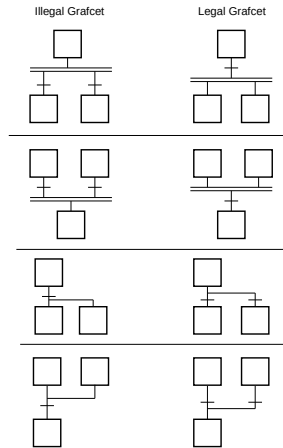
GRAFCET – Grundläggande symboler

- (a) Inaktivt steg, (b) Aktivt steg, (c) Initialsteg, (d) Steg med åtgärd, (e) Övergång, (f) Förgrening med ömsesidigt uteslutande alternativ, (g) Förgrening i parallella vägar, (h) Synkronisering

24

GRAFCET – Några exempel

25

GRAFCET – Exekveringsprinciper

GRAFCETs exekveringsregler:

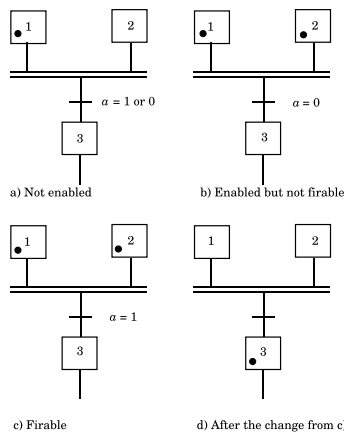
- Initialsteget är aktivt när sekvensnätet är initierat.
- En övergång är avfyringsbar om:
  - alla steg före övergången är aktiva
  - övergångsvillkoret är sant

En avfyringsbar övergång måste avfyras

- alla stegen före övergången inaktiveras, och alla följande steg aktiveras, när en övergång avfyras.
- alla avfyringsbara övergångar avfyras samtidigt
- när ett steg både måste inaktiveras och aktiveras så kvarstår steget som aktivt utan avbrott

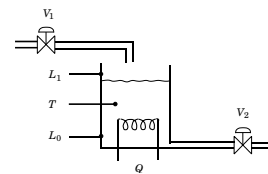
26

GRAFCET – Exempel på avfyring

27

Exempel: specifikationer

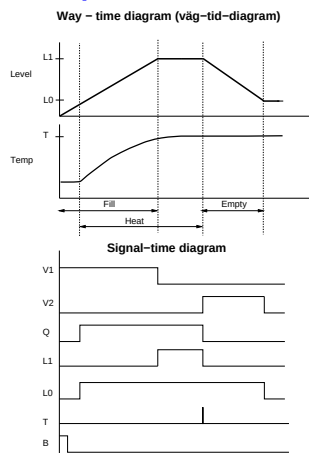

Verbal beskrivning:

1. Starta sekvensen med att trycka på knappen B
2. Öppna ventil V_1 för påfyllning av vatten till övre nivå L_1
3. Värm vattnet tills temperaturen är högre än T . Värmning kan starta så fort det finns vatten över nivå L_0
4. Töm tanken genom att öppna ventil V_2 tills nivån når L_0 .
5. Stäng ventilerna och gå till 1) för att vänta på en ny startorder.

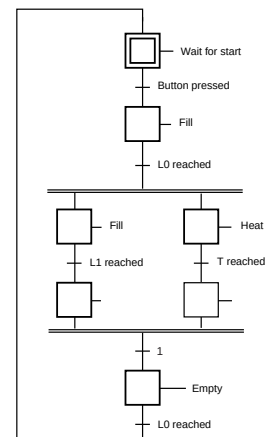
28

Exempel: tidsfunktioner

29

Exempel: Sekvensnät

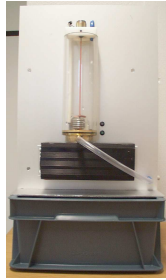

30

Laboration X

Sekventiellt styrprogram för en satsreaktor

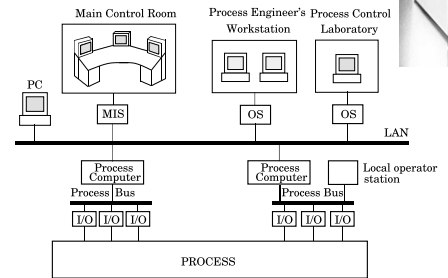
1. Sekvensstyrning och GRAFCET
2. JGrafchart (Java-baserad implementation av GRAFCET)
3. Digital implementering av PI-regulator för temperatur
4. Test genom simulering
5. Test på vattenvärmningsprocess

31

Industriella styrsystem

- Digitala regulatorer
- PLC (programable logical controller) för logik och sekvensstyrning
- Processdatorsystem

32